

Рубинський

Костянтин Іванович

1860-1930

український бібліотекознавець,
вихованець Харківського університету

Життя і доля Костянтина Івановича Рубинського — одна із сумних сторінок історії вітчизняного бібліотекознавства. На довгі десятиліття пішов у небуття талановитий український науковець, що зробив значний внесок у розвиток бібліотечної теорії і практики, в усвідомлення бібліотекознавства як самостійної наукової дисципліни, а бібліотечної професії як соціально значущої, біля витоків якої він стояв. Його, безумовно, потрібно вважати фундатором бібліотекознавчої думки в Україні.

Н.М. Березюк

Константин Иванович Рубинский
[1905 г.]

Основні дати життя і діяльності

- Народився Костянтин Іванович Рубинський 13 травня 1860 р. у місті Балта Подільської губернії (нині — Одеська область)
- Початкову освіту здобув у Корочанській і Ніжинській гімназіях.
- У 1878 р. він вступив до Ніжинського історико-філологічного інституту ім. кн. Безбородька (нині — Ніжинський державний університет імені М. Гоголя).
- У 1883 р. він перевівся на 4 курс історико-філологічного факультету Харківського університету, який закінчив у 1885 р. з дипломом I ступеня і званням кандидата, захистивши кандидатську роботу на тему: "Княжение Ярослава в Новгороде и его значение в новгородской истории".

- Після закінчення університету К. Рубинський вчителював у жіночій гімназії "Філіпс" у Харкові, а згодом — у пензенському реальному училищі і пензенській гімназії.
- У 1893 р. він повертається до Харкова, де займає посаду помічника бібліотекаря Харківського університету.

К. И. Рубинский (в центре) с группой сотрудников университета [1909 г.]
(из семейного архива А. К. Рубинской)

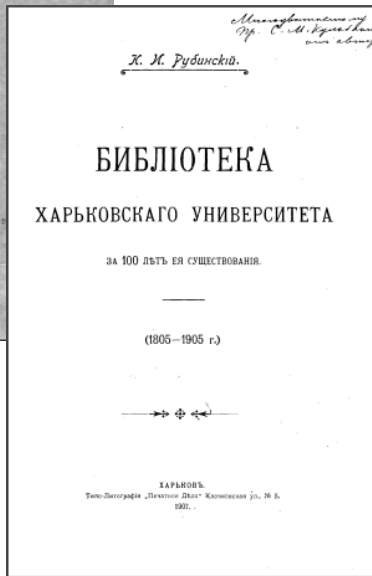
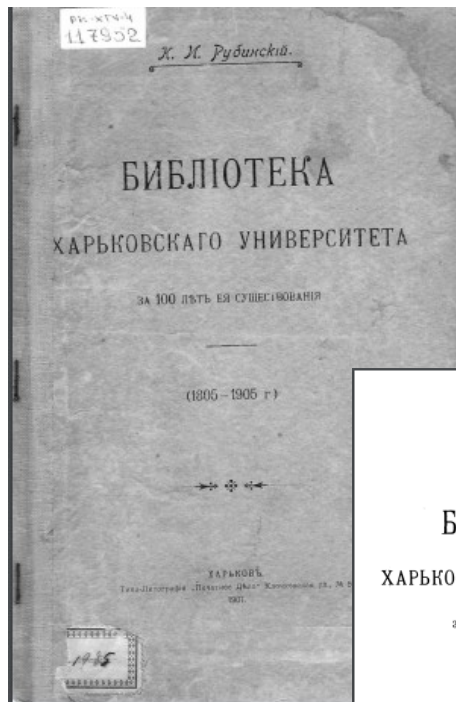

Читальный зал университетской библиотеки. В зале работают: профессор Д. И. Багалей, библиотечарь К. И. Рубинский, профессора М. Г. Халанский, Н. Ф. Сумцов (1905 г.)

Завдяки наполегливості Костянтина Рубинського Рада університету прийняла рішення про будівництво нового приміщення бібліотеки. За проектом архітектора В. Величка у 1902 р. було завершено будівництво однієї з перших в Україні спеціальної бібліотечної споруди з читальним залом на 250 місць, службовими приміщеннями і книгосховищем, обладнаним металевими конструкціями, встановлено перший механічний книгопідйомник.

Здание библиотеки (1902 г.). Архитектор В. В. Величко

- У 1902-1905 рр. перебував за кордоном де вивчав досвід роботи наукових бібліотек Москви, Петербурга, Києва, Парижу, Берліну, Женеви, Лозани, Мюнхена.
- У 1907 р. виходить історичний нарис Рубинського “Библиотека Харьковского университета за 100 лет ее существования” – перша, і єдина на той час праця історика і бібліотекознавця, присвячена 100-літній історії університетської бібліотеки.
- У ЦНБ зберігається з автографом.

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/1012>

22 листопада 1908 року К. Рубинський виступив у Харківському університеті з доповіддю "Положение вопроса о библиотечном персонале в Западной Европе и у нас". Ця доповідь привернула увагу не тільки університетської громадськості, а й Товариства бібліотекознавства.

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/1011>

Положение вопроса о библиотечном персонале в Западной Европе и у нас.

Докладъ, читанный библиотечнымъ Харьковскаго университета К. И. Рубинскимъ въ засѣданіи Общества библиотечнаго 22-го ноября 1908 года.

Долгое время просвѣщеніе сосредоточивалось въ верхнемъ слоѣ общества, и только самыя просвѣщенныя лица въ обществѣ, представители науки, имѣли нужду въ академическихъ библиотекахъ.

Чтобы удовлетворить такой незначительный кругъ читателей, достаточно было поручить библиотеки заботамъ самихъ же представителей науки. Вотъ почему и у насъ, и на Западѣ библиотекарями въ академическихъ библиотекахъ долгое время были профессора.

Но наука дифференцировалась, просвѣщеніе росло, спускалось все въ низшіе слои; росли и академическія библиотеки, принимая въ себя, какъ русла большихъ рѣкъ, постоянный притокъ изъ частныхъ книгохранилищъ; росла и потребность въ нихъ. Для пополненія ихъ стали затрачивать большія деньги. Явилась необходимость въ постройкѣ громаднхъ зданій для нихъ, въ порученіи книгохранилищъ спеціально для этого назначеннымъ лицамъ, въ содержаніи большого числа служащихъ.

И когда просвѣщеніе проникло наконецъ во всѣ слои народа и разлилось далеко въ ширину, когда кругъ лицъ, которымъ стали обращаться къ академическимъ библиотекамъ сдѣлался громаднымъ, функціи академическихъ библиотекъ сдѣлались очень сложными, напоминая собою все больше и больше дѣятельность сложной машины; явилась необходимость имѣть опытныхъ работниковъ, которые могли бы управлять отдѣльными частями этой машины.

На Западѣ академическія библиотеки вступили въ новый фазисъ развитія, слѣдуя въ своемъ поступательномъ движеніи за движеніемъ науки, за ея потребностями, за ея быстрыми успѣхами.

Раньше онѣ удовлетворяли запросамъ лишь мѣстнаго населенія; теперь онѣ стремятся къ тому, чтобы имѣть возможность служить

- З 1908 року К. І. Рубинський член Товариства бібліотекознавства.
- К. Рубинський підтримав ініціативу Товариства бібліотекознавства про видання першого у Росії професійного журналу "Библиотекаръ". У перших номерах він опублікував статтю "Причины неустройства наших академических библиотек" , у якій звернувся до питання про необхідність професійної підготовки бібліотекарів.
- 1-7 червня 1911 р. у Петербурзі відбувся Перший Всеросійський з'їзд з бібліотечної справи. К.І. Рубинський виступив на ній з доповіддю "Положение библиотечного дела в России и других государствах".

22 листопада 1909 р. Рубинський виступив в університеті з публічною лекцією "Культурная роль библиотеки и задачи библиотековедения". Ця лекція мала широкий резонанс, викликала великий інтерес з боку Товариства бібліотекознавства та сприяла зростанню авторитету К. Рубинського як теоретика і фахівця.

К. Н. Рубинский
старший помощник библиотечскаго
(1924 г.)

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/1010>

Культурная роль библиотеки и задачи библиотековедения.

Публичная лекция, читанная в актовом зале Харьковского университета 22-го ноября 1909 года.

Не без некоторого колебания позволяю я себе выступить с публичной лекцией на тему о необходимости научной разработки библиотековедения.

Кто может прийти слушать лекцию о задачах библиотековедения?— вот то соображение, которое долгое время поддерживало мою нерешительность; но другие соображения побуждали эту нерешительность.

Вопрос о возможно широком развитии просвещения давно уже интересует русское общество. Оно доказало это учреждением многочисленных обществ грамотности, развивающих свою деятельность; несмотря ни на какие препятствия; увеличение интереса к этому вопросу показывает учреждение Лиги образования.

Пробуждается интерес к книгам и библиотекам. Это видно не только из забот о развитии библиотек общественных и народных, но и из таких симптомов, как учреждение Библиотеческого Общества и Общества библиотековедения, считающих в своих рядах не одних специалистов, но и представителей науки и общественных деятелей.

Показать, что научная разработка библиотечного дела представляет дело общественной важности— вот та задача, которая побуждала меня выступить в непривычной роли лектора, привлечь общее внимание к этому вопросу— вот скромная цель моей лекции.

И я твердо убежден, что в настоящее время, когда стремление к знанию охватывает все современное общество, оно не может остаться безучастным к важному общественному делу, как не остается безучастным ко всему, что имеет отношение к развитию культуры, просвещения.

Главным условием успешного развития материальной и духовной культуры человека и постепенного приближения человечества к своему идеалу является возможно широкое распространение идей и знаний как

„Записка Института Харьковского Универс.“ 1910 г.

- Значний внесок у розвиток бібліотеки Харківського університету зробив Дмитро Іванович Багалій. За рекомендацією Д. І. Багалія у 1894–1895 рр. у штат бібліотеки було прийнято помічниками бібліотекаря двох його учнів, К. І. Рубинського та Д. П. Міллера. Дмитро Іванович сприяв професійному зростанню Рубинського, підтримавши його кандидатуру на посаду бібліотекаря Харківського університету.
- У 1911 році Костянтин Іванович присвятив статтю внеску Дмитра Івановича у розвиток бібліотечної справи.

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3041>

Значение Д. И. Багалія в истории библиотечного дела.

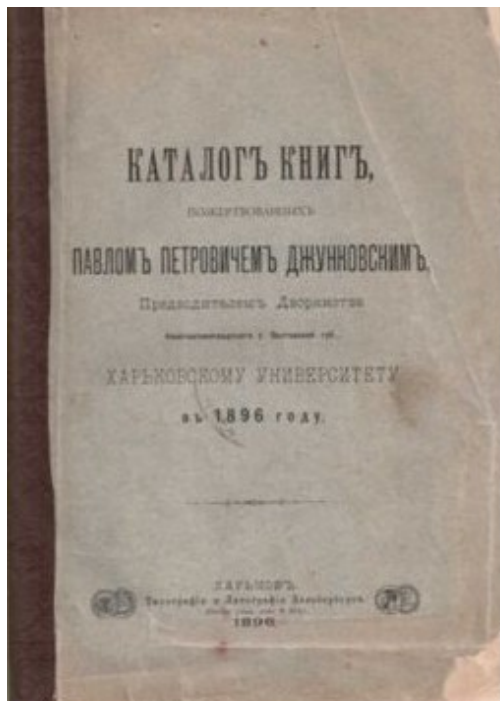
Велика заслуга ученого, который, весь отдавший науке, проливает свет на ту область ее, которая оставалась неразработанною; но еще выше становится эта заслуга, когда, почерпав в своих трудах все большую и большую любовь к идеям, воодушевляющим его, и уступая влечению, зовущему его на служение этих идеям, он выступает на общественную деятельность и, не оставляя своей любимой работы, весь свой досуг отдает живому делу. Велико obligation такого общественного деятеля. Его опытность становится общим достоянием; идеи, воодушевляющие его, передаются другим общественным деятелям; ясные ставятся для них культурные задачи; дружные кипит их работа, и высокие общественные начинания, подвижному, не имевшим под собою почвы, быстро крепнут и развиваются.

Изучение прошлого Украины привело Д. И. к общественной деятельности. Не мог оставаться он одним только наблюдателем культурных стремлений харьковского общества; он стал в ряды его деятелей. Развитию библиотек больше всего отдавал он труда и заботы, и здесь не лишнее вспомнить, какое значение имели эти труды и заботы в истории библиотечного дела.

В средние прошлого столетия во всех культурных странах было обращено серьезное внимание на развитие деятельности библиотек и увеличение числа их, так как признано было, что библиотеки являются искусственным средством для развития человеческого духа. Частные лица в С. А. Соедин. Штатах и Англии стали жертвовать миллионы на учреждение библиотек; жители этих стран стали облагать себя налогом для той же цели. И библиотечное дело быстро двигалось вперед и достигло громадные успехи, принося неисчислимую пользу населению, увеличивая его силы в борьбе за существование.

И только русское общество долго как бы не замечало этого движения. Правда, еще в тридцатых годах прошлого столетия, по почину государственного деятеля Мордвинова, сделана была правительством попытка учреждения публичных библиотек; но, при слабом развитии в России общественного сознания в то время, попытка эта

Бібліографічні праці К.І. Рубинського

- 1917-1922 рр. К. Рубинський директор бібліотеки Харківського університету.
- У 1922 р., коли почалася чистка наукових установ, Рубинського звільняють з посади директора і переводять на посаду старшого бібліотекаря. Востаннє ім'я бібліотекознавця з'являється на сторінках періодичної преси у 1928 р.
- Звільнившись від виконання адміністративних обов'язків, К. Рубинський присвятив свій час творчій роботі. До цього періоду належать неопубліковані статті, які й дотепер зберігаються у відділі цінних видань і рукописів бібліотеки.
- Він працював над монографією "История русской библиотеки в дореволюционное время. Очерки" (близько 200 сторінок), яка залишилась незавершеною.
- В часописах "Шлях освіти" та "Друг детей" він розмістив низку статей-рефератів з педагогічних питань. Здійснював переклади творів французьких письменників українською мовою. Це романи Е. Золя "Щастя Ругонів", "Радість життя", "Істина" роман П. Ампа "Шампанське".

- У 1926 р. К. Рубинський організував у бібліотеці семінар з бібліотекознавства, який очолював до кінця свого життя.
- 1 грудня 1930 р. він трагічно загинув, потрапивши під поїзд, по дорозі на роботу на приміській станції Зелений Гай.
- Вшановуючи заслуги бібліотекознавця, Рада Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна заснувала премію імені К.І. Рубинського за найбільш значні досягнення в галузі бібліотекознавства, бібліографії, історико-бібліотекознавчих досліджень.
- У 2011 році до 150-річчя від дня народження Рубинського на будівлі університетської бібліотеки з'явилася меморіальна дошка бібліотекарю, бібліотекознавцю і бібліографу Костянтину Івановичу Рубинському.

Серед історико-бібліотекознавчих робіт особливе місце займає монографія Н.М. Березюк «К. И. Рубинский: библиотекарь, библиотековед, библиограф. (1860-1930)»

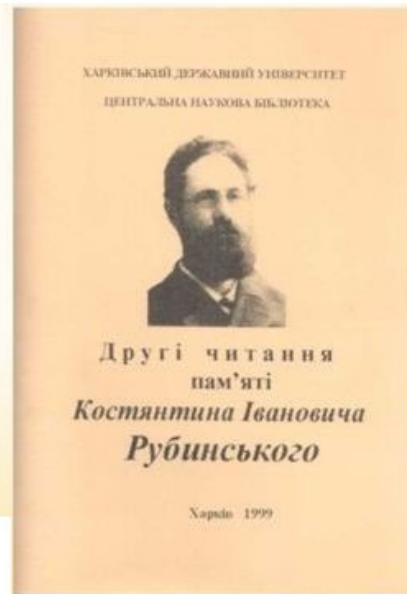
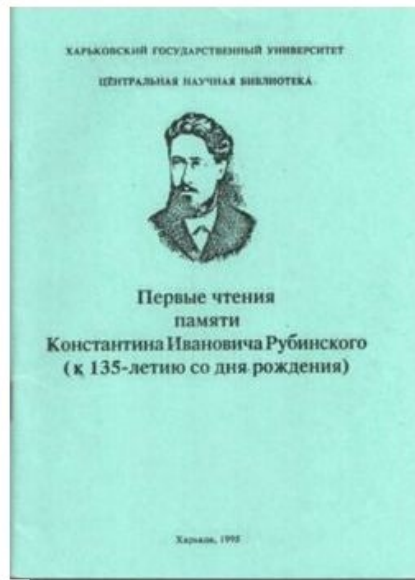

Праця була видана до 150-річчя від дня народження К.І. Рубинського.

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/5418>

Н. М. Березюк була ініціатором проведення «Читань пам'яті
Костянтина Івановича Рубинського».

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/13261>

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/13264>

Інтернет-посилання

Рубинский К.И. и о нем. — Електронний архів університету [eKhNUIR](#). -2020

Рубинський Костянтин Іванович. Українська бібліотечна енциклопедія. - 2020

